

'Demotie maakt oudere niet langer inzetbaar'

Ariane Kleijwegt
Rotterdam

Ouderen langer laten doorwerken gaat niet lukken door ze geld af te nemen, meent professor Juhani Ilmarinen van het Finse instituut voor bedrijfsgeneeskunde FIOH. 'Je moet het werk anders organiseren.'

Het verbaast de Finse professor hoe zeer de verhoging van de ouderenparticipatie in Nederland doortrokken is van het idee dat ouderen te duur zijn. Juhani Ilmarinen, die ruim een week in Nederland was, sprak met alle hoofdrolspelers uit het AOW-debat. Voor minister Donner van Sociale Zaken was zijn belangrijkste mededeling geen welkome boodschap: 'Als je mensen langer aan het werk wil houden vormt de verplichting van een hogere pensioenleeftijd een risico.'

De internationaal gerenommeerde Finse wetenschapper weet waar hij het over heeft. De vergrijzingsproblematiek speelt Finland als eerste in Europa parten. Het land kent een relatief vroege en grote babyboom-generatie doordat de Finnen al in 1944 vrede sloten met de Duitse bezetter. De druk op de werkende beroepsbevolking nam nog eens extra toe nadat veel jongeren vanaf de jaren zestig en zeventig emigreerden.

Sinds 2005 kent het land daarom een flexibele AOW. De leeftijdsgrens is geprikt tussen 63 en 68 jaar. Wie langer doorwerkt kan zo tot 22% meer pensioen opbouwen. Gelijkzeitig werd vol ingezet op het motiveren van ouderen om langer door te werken en het aanpassen van de werkomstandigheden. Het was aan Ilmarinen om met zijn instituut een antwoord te vinden op de vraag hoe lang werknemers in staat zijn te werken en in hoeverre dat verband houdt met wat het werk van mensen vraagt, zowel fysiek als mentaal. De methode die daar uit rolde in combinatie met de pensioenhervormingen hebben Finland Europees koploper gemaakt als het gaat om de groei van het aantal actieve 55-plussers.

V In Nederland pleit de minister van Sociale Zaken voor demotie van oudere werknemers. Ons steil loongebouw zou één van de redenen zijn waarom ouderen minder goed aan het werk komen.

'Daar geloof ik helemaal niet in. Het traditionele beeld dat productiviteit met de jaren toeneemt en dat daar ook voor betaald moet worden staat onder druk. De technologische vooruitgang en het snelle aanpassingsvermogen dat dat van mensen vraagt lijkt jongeren een productiviteitsvoorsprong

te geven en ouderen een achterstand. Maar uit ons onderzoek blijkt dat er helemaal niet zo'n sterk verband is tussen leeftijd en productiviteit. Het hangt veel sterker af van hoe het werk georganiseerd is. We hebben gekeken naar afwezigheid op het werk binnen alle generaties. Dan blijkt dat ouderen weliswaar vaker ziek zijn maar dat jongeren minder gecommiteerd zijn aan het werk en de

Juhani Ilmarinen

Foto: Michel de Groot

'Ik zei tegen Donner: "er is geen verband tussen productiviteit en leeftijd". Toen was hij stil'

middengroepen vaak overbelast zijn door het combineren van werk en gezin. Als je die dagen optelt dan is er geen verschil. Toch kijken de meeste hr-afdelingen alleen naar afwezigheid door ziekte als graadmeter voor productiviteit.'

V Hoe kun je de werkomstandigheden voor ouderen aanpassen?

'Je moet ouderen extra vrije dagen geven. Ik weet dat die in Nederland bediscussieerd worden maar in Finland is dat het beste voorbeeld van hoe we mensen tot drie jaar langer aan het werk kregen. Als je de lonen dan toch te hoog vindt, dan kun je de werkweek van ouderen inkorten. Ik ken een Zweeds bedrijf waar werknemers de keus hadden om vanaf 58 jaar 80% te gaan werken met behoud van 90% van het loon en 100% van het pensioen. Werknemers waren minder vaak ziek en werkten gemiddeld drie jaar langer door. Met de besparingen die dat opleverde kon de regeling makkelijk uit.'

V Helpt de voorgenomen AOW-verhoging bij het verhogen van de arbeidsparticipatie van ouderen?

'Ik ben erg voor een hogere pensioenleeftijd en dan is 67 niet genoeg. Maar als je mensen langer wilt laten werken dan moet je ze niet dwingen. Je moet eerst zorgen dat de werkomstandigheden goed

zijn waardoor mensen kunnen en willen werken. Pas dan maak je beleid dat vroegpensioen tegengaat. Jullie hebben het verkeerd om gedaan. Ik bemerk hier een serieuze wil om de werkomstandigheden te veranderen maar het probleem is de verplichting om tot 67 door te werken. Dat is een reëel risico dat de minister neemt. Het kan de motivatie ondermijnen. Dat heb ik hem gezegd, maar uw minister lijkt me niet zo flexibel.'

V Moeten de andere generaties bijdragen aan het oplossen van de vergrijzingsproblematiek?

'In veel maatschappijen wordt bij het oplossen van de vergrijzingsproblematiek alleen de druk op ouderen opgevoerd. Maar we moeten ons op alle generaties concentreren. Over de hele cyclus verliezen we 5 tot 6 productieve jaren omdat jongeren steeds later beginnen aan een carrière en de middengroepen door sociaal-mentale problemen als stress en depressie ook al gauw twee jaar inleveren. Je kunt je afvragen of het logisch is dat jongeren pas aan het arbeidsproces deelnemen als ze bijna eenderde van hun leven erop hebben zitten. Daar zou de aandacht nu naar moeten gaan. Als je eerder in je leven twee jaar kunt winnen heb je die verhoging naar 67 helemaal niet nodig.'

